

БАЧЕННЯ КІНЦЕВОГО РЕЗУЛЬТАТУ РЕФОРМИ

Концепція НУШ ставить перед реформою мету «перетворити українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку й конкурентоспроможності України». Бачимо кінцевий результат реформи – оновлену середню школу України – таким:

Компетентнісний зміст освіти готує до сучасного життя

Зміст освіти забезпечує розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь¹³, сприяє формуванню цілісного світогляду учнів, дає змогу комплексно вивчати явища навколишнього світу та розуміти взаємозв'язки між ними.

Державні стандарти кожного рівня загальної середньої освіти (початкова, середня, профільна середня освіта) побудовані за єдиними ціннісними орієнтирами, принципами та структурою. Ключові компетентності та спільні для них уміння, закладені в стандартах, реалізуються через усі освітні галузі. Можливі шляхи впровадження держстандартів визначають типові освітні програми¹⁴.

Профільна середня освіта ділиться на академічне та професійне спрямування. Заклади профільної середньої освіти – це автономні заклади освіти, які мають свої місію, візію, спрямування, профіль (профілі навчання), стратегію розвитку.

Профільна середня освіта академічного спрямування здобувається в ліцеях (заклади загальної середньої

освіти III ступеня, крім приватних та закладів спеціалізованої освіти). Профільна середня освіта професійного спрямування здобувається в закладах професійної освіти (професійної, професійно-технічної та фахової передвищої освіти). В окремих випадках, зокрема в сільській місцевості, у цих закладах освіти можуть створюватися класи академічного спрямування¹⁵.

Профільна освіта передбачає вивчення меншої кількості навчальних предметів і поглиблене вивчення дисциплін за обраним профілем.

У Новій українській школі оцінюються не тільки знання, а й уміння. Не тільки відтворення матеріалу, його розуміння та застосування, а й уміння аналізувати, критично оцінювати інформацію, продукувати нові ідеї. Завдання, які переважно виконують учні, орієнтовані на практику, тобто будуються на основі життєвих ситуацій, знайомих учням.

Розвиток громадянської компетентності у старшій школі, зокрема, здійснюється за рахунок розвитку дієвого учнівського самоврядування та практики волонтерства.

Педагогічні спільноти мають свободу у визначенні шкали оцінювання (в разі можливості її трансформації в національну), доборі методів та інструментарію оцінювання¹⁶.

Освітні ресурси відповідають державним стандартам, подають зміст у доступній та цікавій формі.

Підручники, які обирають учителі, закуповують школи. Разом із підручником учитель отримує методичний комплект, який містить методичну

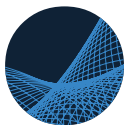
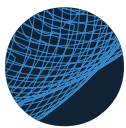
¹³ Ключові компетентності й наскрізні уміння перераховані в статті 12 Закону України «Про освіту».

¹⁴ Докладніше про типові освітні програми, навчальні програми та навчальні плани тут.

¹⁵ Докладніше про модель змісту профільної освіти тут.

¹⁶ Докладніше про оцінювання в Новій українській школі

Учні старшої профільної школи академічного спрямування мають можливість зарахувати певні кредити навчального часу для вступу на споріднені освітні програми закладів вищої освіти.

систему викладання навчального предмета (інтегрованого курсу), набір навчальних карток, таблиць, тестів для учня. Частина освітніх ресурсів учитель і учень отримують в електронній формі. Вчителі мають доступ до сервісів створення електронних освітніх ресурсів, формування власних навчальних програм, створення й моніторингу індивідуальної освітньої траєкторії учнів.

Учні старшої профільної школи академічного спрямування мають можливість зарахувати певні кредити навчального часу для вступу на споріднені освітні програми закладів вищої освіти (далі – ЗВО).

Професія вчителя приваблює найкращих

МОН затверджує стандарти вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта» на основі профстандарту вчителя. Заклади вищої освіти вносять зміни в наявні освітні програми: впроваджують новий зміст педагогічної освіти, заснований на формуванні компетентностей. Діє бюджетна програма, у якій ЗВО беруть участь на конкурсних засадах. Переможці, «пілотні ЗВО», використовують кошти для апробації нових підходів і технологій в освітньо-

му процесі, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, оснащення кабінетів (придбання методичного, навчального та програмного забезпечення, предметів, матеріалів і обладнання), створення цифрового навчального середовища. Викладачі «пілотних ЗВО» поширюють набутий досвід, долучаються до навчання колег з інших закладів, надають підтримку колегам у пілотуванні нових практик на місцях.

Держава підтримує університети, які готують учителів за широкими галузевими / міжгалузевими спеціальностями. Практична частина навчання майбутніх учителів складає не менше 30% від загального обсягу освітньої програми. Під час практики талановитих учителів залучають до наставництва для студентів, які опановують сучасні підходи до навчання. Студенти на заняттях вчать користуватися профстандартом як інструментом для побудови індивідуальної траєкторії професійного розвитку. Зростає роль неформальної освіти, діють програми стажування. ЗВО визнають результати навчання, які майбутні вчителі здобувають у провайдерів неформальних освітніх послуг.

Молодь залучають до професії через систему наставництва, панування довіри до вчителя, посилення автономії, плекання духу творчого пошуку. Після першого працевлаштування мо-

Дорожня карта реформи базової та профільної школи

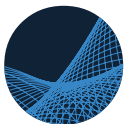
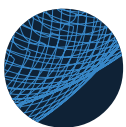
лодь залишається в професії. Протягом першого року роботи молодому вчителю допомагають педагоги-наставники. Вони підтримують, надають зворотний зв'язок щодо практики викладання, діляться досвідом.

ЗВО розробляють програми підготовки менеджерів шкіл на основі профстандарту директора. Фахівці, які хочуть працювати директорами, проходять відповідне навчання у ЗВО та отримують дипломи. Керівники шкіл проходять підвищення кваліфікації, яке передбачає розвиток компетентностей, визначених профстандартом директора. З директорами шкіл, яких уперше призначають на посаду, укладають строкові трудові договори на один рік. Упродовж першого року роботи директорів супроводжують наставники. Пул наставників формується з представників професійних спільнот. Наприкінці першого року на посаді директори шкіл проходять сертифікацію, в основу якої покладено показники від різних стейкхолдерів (учителів, батьків, учнівського самоврядування, громади). З директорами укладають строковий трудовий договір на шість років без додаткового конкурсу за умови успішного проходження сертифікації.

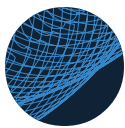
Невід'ємні частини підготовки вчителів – соціально-емоційне навчання, доброчесність, недискримінація, педагогіка партнерства. Вчителів навчають конструктивно співпрацювати, надавати зворотний зв'язок,

емпатично підтримувати учнів, етично реагувати на проблемні ситуації.

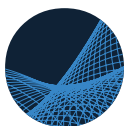
Учителі й директори об'єднані в самодостатні професійні спільноти, які підтримують і допомагають розвиватися її учасникам. Директор і вчителі працюють у командах, визначаючи спільні цілі. Вони діють в унісон, щоби допомогти учням реалізуватися у 21 столітті. Змінюється формат взаємодії: встановлюються довірливі стосунки, діти не бояться помилятися. У школах укорінюється партнерство, діють ефективні шкільні команди, у яких на початковому етапі впровадження освітнього стандарту провідниками стають вчителі початкових шкіл, регіональні тренери, супервізори. Відбувається перехід від спільноти вчителів-предметників до спільноти вчителів, об'єднаних спільною ціллю. Ця спільнота щотижня збирається, аби спланувати спільну роботу з формування ключових компетентностей учнів, обговорити моменти, на яких потрібно більше концентрувати увагу. Формується нова культура проведення відкритих уроків і надання зворотного зв'язку: вчителі вчать одне в одного, співучителюють, багато комунікують між собою на місцях, підтримують одне одного в повсякденній діяльності, обговорюють нові практики, обмінюються досвідом. За потреби школи запрошують супервізорів для роботи з усім педагогічним колективом / окремими вчителями, щоби перезавантажити й розбудувувати шкільну культуру.

Невід'ємні частини підготовки вчителів – соціально-емоційне навчання, доброчесність, недискримінація, педагогіка партнерства.

Вчителі отримують високу зарплатню, яка відображає їхні кваліфікацію та навантаженість.

Діє розвинена мережа центрів професійного розвитку. ЦПР стають об'єднаними майданчиками для створення професійних спільнот учителів, у яких поширюються нові ідеї і методики, панують взаємодопомога та взаємонавчання. Вчителі спільно обговорюють результати застосування нових методик, які опанували, підвищуючи кваліфікацію. Консультанти і психологи допомагають директорам і вчителям здійснити самооцінювання компетентностей за профстандартами, визначити ті, які потрібно розвивати, й побудувати індивідуальну стратегію професійного зростання (вибрати програму підвищення кваліфікації, тренінг тощо). Ресурс ЦПР використовують надавачі послуг із підвищення кваліфікації, які на основі інформації про потреби й запити вчительства розробляють та оновлюють свої програми. Фінансування ЦПР здійснюється за рахунок державної субвенції.

Вчительство вмотивоване професійно розвиватися й підвищувати кваліфікацію впродовж кар'єри. Під час розроблення програм підвищення кваліфікації провайдери керуються профстандартами вчителя й керівника школи. Обласні інститути післядипломної педагогічної освіти (ОІППО) реалізують державну політику у сфері освіти та є основними провайдерами підготовки вчителів до впровадження нових Державних стандартів. Для підготовки вчителів базової і старшої шкіл створено онлайн-курси, які вчителі можуть проходити в зручному темпі, за потреби

повторно ознайомлюватися з матеріалами. Онлайн-навчання супроводжується заняттями з командою тренерів, підготовлених серед фахівців ОІППО.

Застосовуються дієві механізми мотивування освітян до професійного розвитку. Вчителі атестуються за новим профстандартом лише через три роки після його затвердження. Цей час потрібен для того, щоб педагоги могли підвищити кваліфікацію та розвинути визначені профстандартом компетентності.

Створюється експертне середовище серед учителів. Аби мати змогу виконувати нові ролі (супервізор, наставник, тренер), вчителі проходять сертифікацію.

Вчителі отримують високу зарплатню, яка відображає їхні кваліфікацію та навантаженість.

Змінено систему оплати праці. Педагогам-наставникам передбачено доплату до 20% посадового окладу.

Сучасна мережа шкіл

Мережа шкіл забезпечує рівний доступ до якісної освіти на всіх рівнях. Різниця в якості освіти в різних регіонах зведена до мінімуму.

Бюджетні гроші використовуються ефективно. Формула освітньої субвенції дає змогу всім регіонам здійснювати капітальні інвестиції у формування нової мережі, а також у матеріально-технічне й навчально-методичне забезпечення опорних шкіл і ліцеїв.

Дорожня карта реформи базової та профільної школи

Діє формула розподілу освітньої субвенції, яка не дає зменшувати її обсяг через зміни в шкільній мережі. Засновники зацікавлені формувати ефективні освітні мережі. Скорочення кількості закладів та зростання наповнюваності класів унаслідок оптимізації не призводять до зменшення освітньої субвенції.

Держава й місцеві громади забезпечують усю необхідну інфраструктуру для якісного, комфортного та безпечного навчання в початковій, базовій та профільній школах. Мережа профільних шкіл сформована за чіткими прозорими критеріями, які забезпечують високу якість і доступність для всіх учнів, зокрема й зі сільських територій¹⁷.

Зона пішохідної доступності зменшена з 3 до 2 кілометрів. Діти доїжджають до опорних закладів у справних шкільних автобусах, які регулярно оглядаються й ремонтуються. Автобусів достатньо, щоби діти не проводили багато часу в дорозі, в очікуванні рейсів або занять. Дороги, якими учнів довозять до шкіл, відремонтовані й не становлять ризиків для безпеки дітей.

Широко застосовується можливість співзасновництва закладів освіти, особливо під час створення мережі ліцеїв. Це дає змогу ефективно використовувати фінансові ресурси.

Широко використовується потенціал мережевої освіти, що передбачають Закон України «Про освіту» й Положення про інституційну форму здобуття повної загальної середньої

освіти¹⁸, яке набуло чинності 14 червня 2019 року.

Мережа забезпечує відповідність архітектурних і санітарних норм віковим особливостям здобувачів освіти. У структурі ліцеїв (крім наукових) не функціонують гімназії та початкові школи. Як виняток, заклади профільної середньої освіти в сільській місцевості можуть використовувати матеріально-технічну й навчально-методичну бази наявних опорних шкіл, у які вже вкладено значні кошти.

Формула освітньої субвенції забезпечує збільшення заробітної плати педагогічним та науково-педагогічним працівникам, які працюють у базовій і профільній школах.

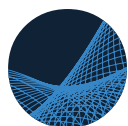
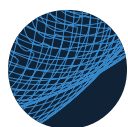
Інклюзивне навчання втілюється практично

Інклюзивне безпечне освітнє середовище організоване на всіх рівнях освіти, відповідає освітнім потребам учнів, сприяє соціальній залученості та благополуччю підлітків і дорослих з особливими освітніми потребами в громаді, а також унеможливорює заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної та / або моральної шкоди, зокрема через фізичне та / або психологічне насильство, дискримінацію за будь-якою ознакою.

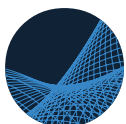
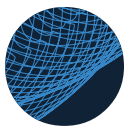
¹⁷ Докладніше про критерії та підходи до формування мережі профільних шкіл

¹⁸ Наказ Міністерства освіти і науки від 23 квітня 2019 року «Про затвердження Положення про інституційну та дуальну форми здобуття повної загальної середньої освіти»

Мережа профільних шкіл сформована за чіткими прозорими критеріями, які забезпечують високу якість і доступність для всіх учнів, зокрема й з сільських територій.

Усі діти та підлітки, які мешкають у територіальній громаді, мають можливість навчатися разом із своїми однолітками, зростати в атмосфері багатоманіття, недискримінації та ціннісного ставлення до себе та інших.

Усі діти та підлітки, які мешкають у територіальній громаді, мають можливість навчатися разом із своїми однолітками, зростати в атмосфері багатоманіття, недискримінації та ціннісного ставлення до себе та інших. Кількість дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються за інклюзивною формою, зростає. Відсоток таких учнів у спеціальних закладах зменшується.

Діють логічно поєднані та особистісно-орієнтовані програми, плани, підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами, працюють відповідно підготовлені педагоги, освітнє середовище закладів освіти належно організоване.

Учителі цінують багатоманітність, розглядають її як ресурс і актив для освіти та педагогів. Учителі орієнтуються на потреби учнів і підтримують кожного учня й ученицю. Учителі, які працюють у закладах освіти з інклюзивним навчанням, отримують необхідну методичну підтримку від фахівців ІРЦ, фахівців спеціальних закладів освіти та формують якісні й дієві команди психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами.

Батьки дітей з особливими освітніми потребами отримують підтримку від фахівців ІРЦ, що дає змогу якісно готувати дітей до інклюзивного навчання. В умовах інклюзивного навчання батьки співпрацюють із педагогами та отри-

мують від них експертну педагогічну підтримку щодо навчання своїх дітей.

Сфера освіти цифровізована наскрізно

Усі учасники системи освіти об'єднані в єдину цифрову систему, яка надає доступ до освітніх ресурсів та сервісів, забезпечує їм віддалений обмін інформацією та співпрацю¹⁹.

Система освіти дає змогу формувати інформаційно-цифрову компетентність усіх учнів на рівні, достатньому для розв'язування практичних завдань і продуктивної діяльності в цифровому суспільстві.

Усі освітні установи повністю забезпечені сучасним комп'ютерним та комунікаційним обладнанням, широкосмуговим підключенням до Інтернету. Заклади освіти інтегровані в інформаційний освітній простір України та міжнародний науково-освітній простір, у тому числі за допомогою цифрових технологій. Єдина інформаційна система забезпечує ефективне управління якістю освітньої діяльності навчальних закладів, допомагає отримувати достовірні дані про стан системи освіти та провадити управлінські рішення на їх основі. В освітньому процесі широко використовуються сучасні електронні освітні ресурси, доступні через Інтернет.

¹⁹ Схема, яка описує учасників, інфраструктуру й ресурси цифровізації освіти, розміщена

Дорожня карта реформи базової та профільної школи

Інформаційно-цифрова компетентність – це необхідний складник педагогічної компетентності. Водночас вона охоплює не лише вміння використовувати певні цифрові інструменти чи ресурси, але й інтегрувати їх у власну методику навчання, опрацювати аналітичні дані, що згенеровані цифровими платформами.

Діє мережа електронних бібліотек і ресурсних центрів, онлайн-платформ, що забезпечують інформаційну та науково-методичну підтримку освітнього процесу.

Діти з особливими освітніми потребами завдяки цифровим технологіям мають умови для отримання повноцінної освіти, соціальної адаптації та реабілітації. Діє дистанційна система виявлення обдарованих учнів та роботи з ними. Талановиті діти мають змогу комунікувати з провідними фахівцями та вченими через засоби електронного зв'язку.

Система оцінювання якості дає змогу ухвалювати ефективні рішення

Система оцінювання якості освіти забезпечує покращення результатів освіти та освітньої діяльності²⁰.

Деталізована інформація про навчальну успішність збирається систематично в єдину базу даних. Це

відбувається на основі стандартизованих підходів, процедур та інструментів щодо проведення підсумкових оцінювань на ключових етапах загальної середньої освіти. До уваги береться і формувальне оцінювання.

Освітні управлінці отримують об'єктивні дані про стан якості освіти, ухвалюють на основі них ефективні рішення для її підвищення. Це дає змогу швидко реагувати на проблеми на всіх рівнях шкільної освіти.

Освітня політика проектується і впроваджується на основі об'єктивної та достовірної інформації про якість освіти на всіх рівнях, що збирається регулярно.

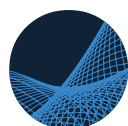
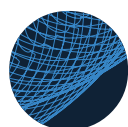
Діє динамічна і взаємодоповнювальна система моніторингових досліджень. Україна регулярно бере участь у міжнародних моніторингових дослідженнях, що дає змогу оцінити якість вітчизняної освіти на тлі якості систем освіти інших країн. Проводяться національні моніторингові дослідження, які забезпечують можливість отримати актуальну інформацію про якість освіти на загальнодержавному рівні. Водночас локальні моніторингові дослідження дають змогу вивчати точкові питання якості освіти.

Створена інфраструктура для проведення національних, локальних та міжнародних моніторингових комп'ютерних оцінювань, яка дає змогу відмовитися від дорогих і складних оцінювань у паперовому форматі (мережа екзаменаційних центрів)²¹.

²⁰ Докладніше про різницю між цими двома поняттями

²¹ Докладніше про створення мережі екзаменаційних центрів

Освітні управлінці отримують об'єктивні дані про стан якості освіти, ухвалюють на основі них ефективні рішення для її підвищення.